

Sygn. akt I ACa 37/20

Sygn. akt I ACz 280/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 listopada 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie – I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Paweł Rygiel
Sędziowie:	SSA Józef Wąsik SSA Sławomir Jamróg (spr.)
Protokolant:	Iwona Mrazek

po rozpoznaniu w dniu 24 listopada 2020 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa F. K.

przeciwko A. L.

o ustalenie

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 14 października 2019 r. sygn. akt I C 504/16

oraz na skutek zażalenia adwokata W. H. na zawarte w punkcie III tego wyroku postanowienie o przyznaniu wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu

1. **oddala apelację;**

2. **oddala zażalenie;**

3. **przyznaje od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata W. H. kwotę 4.050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) (w tym 23 % podatku VAT), tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

SSA Józef Wąsik SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg

Sygn. akt I ACa 37/20, I ACz 280/20

UZASADNIENIE

Powódka F. K. w ostatecznie sprecyzowanym żądaniu skierowanym przeciwko A. L. domagała się ustalenia nieważności przedwstępnej umowy sprzedaży oraz pełnomocnictwa substytucyjnego z dnia 19 kwietnia 2012 r. objętych aktem notarialnym Rep (...) notariusza A. C. podając, że jej celem jest dokonanie wpisu prawa własności na jej rzecz w miejsce pozwanej w dziale II księgi wieczystej nr (...) prowadzonej przez Sąd Rejonowy dla K.w K., dla nieruchomości składającej się z działki nr (...), położonej w (...), wnosząc jednocześnie o przekazanie tej ostatniej części żądania do rozpoznania Sądowi Rejonowemu dla K. w K.. Uzasadniając żądanie wskazał, że posiada interes prawny, gdyż prawo własności przedmiotowej nieruchomości stanowiło składnik majątku wspólnego małżonków tj. powódki oraz S. K.. Podniosła, że czynność prawna została dokonana bez jej zgody, ponadto powołała się na podstęp i pozorność oświadczenia woli (k 2 i k.53) Pełnomocnik powódki wniósł ponadto o przyznanie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa.

Wyrokiem z dnia 14 października 2019r. sygn. akt I C 504/16 Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił powództwo o ustalenie nieważności czynności prawnej (pkt I), zasądził F. K. na rzecz A. L. kwotę 7 217 zł tytułem zwrotów kosztów zastępstwa procesowego (pkt II) i przyznał od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adwokata W. H. wynagrodzenie w wysokości 8 856 zł, w tym 1 656 zł podatku VAT, za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu (pkt III).

Podstawę tego rozstrzygnięcia stanowił następujący stan faktyczny:

Powódka F. K. zd. K. zawarła związek małżeński ze S. K. w dniu 3 sierpnia 1968 r. Akt własności ziemi nr (...) z dnia 15 lipca 1975 r. wydany przez (...) Biuro Geodezji w K. stwierdzał, że nieruchomość położona w (...), o powierzchni 1.5260 ha została nabyta z mocy prawa przez S. K. na podstawie art. 15 i 12 ustawy z dnia 26 października 1971 r. o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. Nr 27, poz. 250). Powódka nigdy nie została ujawniona w księdze wieczystej, jako współwłaścicielka nieruchomości.

W dniu 19 kwietnia 2012 r. przed notariuszem A. C., prowadzącym Kancelarię w K. przy ulicy (...) została zawarta w formie aktu notarialnego przedwstępna umowa sprzedaży oraz pełnomocnictwo substytucyjne. Stawający tj. A. L. i M. B. działająca imieniem S. K. zobowiązały się zawrzeć przyrzeczoną umowę sprzedaży w terminie nie później niż do dnia 31 stycznia 2013 r. W pkt IV przedmiotowego aktu, M. B. działająca w imieniu swojego ojca S. K. oświadczyła, że zobowiązuje się sprzedać A. L. – w stanie wolnym od wszelkich obciążeń – nieruchomość opisaną w ust. I-III tego aktu, położoną w miejscowości Ł., gmina (...), utworzoną z jedynej działki nr (...) obszaru 0,4893ha, zabudowaną wyżej opisanym budynkiem mieszkalnym nr (...) położonym w Ł., za cenę w kwocie 150.000,00 zł, a A. L. oświadczyła, że tą zabudowaną nieruchomość, za podaną wyżej cenę zobowiązuje się kupić. W pkt IX aktu znalazł się zapis, iż dla ułatwienia realizacji przyrzeczonej umowy sprzedaży M. B. – działająca w imieniu swojego ojca S. K., jako jego wykazana pełnomocniczka oświadczyła, że ustanawia dalszym pełnomocnikiem A. L. i umocowuje ją do zawarcia w imieniu jej mocodawcy przyrzeczonej umowy sprzedaży przedmiotowej nieruchomości, zabudowanej budynkiem nr (...) w Ł..

W dniu 31 stycznia 2013 r. przed notariuszem A. C., prowadzącym Kancelarię w K. przy ulicy (...) do Rep. (...) w wykonaniu umowy przedwstępnej została zawarta w umowa sprzedaży nieruchomości na podstawie której A. L. została wpisana jako właściciel nieruchomości utworzonej z jedynej działki nr (...) obszaru 0,4893 ha. W księdze wieczystej nr (...) dla nieruchomości położonej w miejscowości Ł., gmina (...) powiat (...), województwo (...), utworzonej z jedynej działki nr (...) obszaru 0,4893 ha, w której pozwana A. L. jest wpisana jako właścicielka na podstawie umowy sprzedaży (przyrzeczonej) z dnia 31 stycznia 2013 r., Rep. (...)

Przed Sądem Okręgowym w Krakowie, toczyła się sprawa z powództwa M. B. (córka powódki) i S. K. (mąż powódki) przeciwko A. L. o ustalenie, że przedwstępna umowa sprzedaży oraz pełnomocnictwo substytucyjne - akt notarialny Repertorium (...) sporządzony w Kancelarii Notarialnej w K. przy ul. (...) przed Notariuszem A. C. są nieważne, ewentualnie o unieważnienie przedwstępnej umowy sprzedaży z dnia 19 kwietnia 2012 r. Repertorium (...). Wyrokiem

Sądu Okręgowego w K. Wydział I Cywilny z dnia 3 czerwca 2016 r., sygn. akt (...), powyższe powództwo zostało oddalone. Od powyższego orzeczenia została złożona apelacja, którą wyrokiem z dnia 21 lipca 2017 r., sygn. akt (...) Sąd Apelacyjny w K. oddalił.

Aktualnie, przed Sądem Okręgowym w K. Wydział I Cywilny, sygn. akt (...) toczy się postępowanie z powództwa S. i F. K. przeciwko A. L. o stwierdzenie nieważności aktu notarialnego umowy sprzedaży z dnia 31 stycznia 2013 r., rep. (...). Natomiast przed Sądem Rejonowym dla K. w K. Wydział I Cywilny toczy się postępowanie, sygn. akt (...) o uzgodnienie księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. F. K. i S. K. w tej ostatniej sprawie żądają wpisania prawa własności na swoją rzecz, na podstawie wspólności ustawowej małżeńskiej.

Zdaniem Sądu Okręgowego powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie z powodu braku interesu prawnego po stronie powódki.

Sąd Okręgowy odwołał się od treści art. 189 k.p.c. oraz poglądów orzecznictwa i wskazał, że uwzględnienie na tej podstawie powództwa wymaga spełnienia dwóch podstawowych przesłanek, tj. istnienia interesu prawnego w żądaniu udzielenia ochrony prawnej przez wydanie wyroku ustalającego oraz istnienia bądź nieistnienia danego stosunku prawnego bądź prawa (w zależności od rodzaju żądania udzielenia ochrony prawnej). Istnienie interesu prawnego w wytoczeniu powództwa o ustalenie jest materialnoprawną przesłanką powództwa o ustalenie, którą Sąd ma obowiązek badania z urzędu. Interes prawny jest przy tym rozumiany jako obiektywna (czyli rzeczywiście istniejąca), potrzeba prawna uzyskania wyroku odpowiedniej treści, która występuje wówczas, gdy powstała sytuacja rzeczywistego naruszenia albo zagrożenia naruszenia określonej sfery prawnej. O występowaniu interesu prawnego w żądaniu ustalenia świadczy możliwość stanowczego zakończenia w tym postępowaniu sporu między stronami, natomiast przeciwko jego istnieniu - możliwość uzyskania przez powoda pełniejszej ochrony w drodze innego powództwa.

W tym przypadku F. K. domagała się de facto ustalenia, że w księdze wieczystej powinna być wpisana ona i jej współmałżonek S. K., jako współwłaściciele nieruchomości we wspólności ustawowej małżeńskiej. Natomiast do takiego wyniku, nie doprowadzi niniejsze postępowanie, bowiem w tym procesie powódka domagała się ustalenia nieważności przedwstępnej umowy, która nie przeniosła prawa własności na pozwaną A. L.. Samo stwierdzenie nieważności tej umowy, nie wywołałoby skutków w postaci wykreślenia z księgi wieczystej pozwanej A. L.. Zamierzony cel powódki może osiągnąć tylko i wyłącznie w sprawie z powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym na podstawie art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U.2019.2204 t.j., dalej u.k.w.ih.).

W takim postępowaniu Sąd będzie uprawniony do badania ważności umowy przyrzeczonej z dnia 31 stycznia 2013 roku oraz ewentualnie umowy oraz pełnomocnictwa z dnia 19 kwietnia 2012 roku, jak również zajmie się kwestią, czy powódka F. K. powinna być wpisana jako współwłaścicielka, razem ze swoim małżonkiem w księdze wieczystej.

Powódka nie posiada interesu prawnego w wytaczaniu powództwa opartego na art. 189 k.p.c., skoro przysługuje jej dalej idące powództwo o uzgodnienie księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym, które w sposób pełny i komplementarny ochroni interes powódki (którego istotą jest wpisanie powódki jako właścicielki w kw). Ewentualne uwzględnienie powództwa opartego na art. 189 k.p.c. nie powodowałoby wpisania powódki do księgi wieczystej. Sąd Okręgowy zwrócił uwagę, że orzecznictwie ugruntował się pogląd, iż nie ma interesu prawnego w wytoczeniu powództwa z art. 189 k.p.c. wówczas, gdy celem jest zmiana wpisu własności, a wyrok uwzględniający takie powództwo nie mógłby stanowić podstawy do usunięcia niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (zob. wyrok SN z dnia 19 listopada 2004 r., II CK 152/04, LEX nr 512049).

Jako podstawę rozstrzygnięcia o kosztach procesu Sąd Okręgowy powołał art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c. i wskazał, że na koszty poniesione przez pozwaną złożyły się następujące kwoty: opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł oraz 7.200 zł tytułem wynagrodzenia pełnomocnika będącego adwokatem ustalone na podstawie § 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (tekst jedn. Dz. U. 2015, poz. 1800 ze zm.). W pkt III wyroku Sąd orzekł o nieuiszczonych kosztach pomocy

prawnej udzielonej powódce z urzędu na zasadzie § 4 ust. 1-3 w zw. z § 8 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2015.1801 z dnia 2015.11.05) i przyznał od Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w Krakowie na rzecz adw. W. H. kwotę w wysokości stawki minimalnej określonej w § 8 pkt 6 w/w rozporządzenia, przy uwzględnieniu wartości przedmiotu sporu w kwocie 150.000,00 zł. tj. kwotę 8.856,00 zł w tym 1.656 zł podatku VAT, tytułem wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną powódce z urzędu.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka zarzucając:

- 1) nierozpoznanie istoty sprawy polegające na niezbadaniu przez Sąd Okręgowy materialnej podstawy żądania powódki z art. 35 zd. 2 oraz art. 37 § 1 pkt 1, § 2 i 3 k.r.o., art. 58 § 1 k.c. i art. 83 k.c. oraz art. 86 § 2 k.c.;
- 2) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 189 k.p.c., poprzez stwierdzenie, że powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie z powodu braku interesu prawnego po stronie powódki, mimo, że powództwo art. 10 ustawy z 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece nie może być traktowane jako uniwersalny instrument służący do weryfikowania wszelkich zdarzeń prawnych, dotyczących nieruchomości, mających założone księgi wieczyste;
- 3) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 217 § 3 k.p.c., 227 k.p.c. i 233 § 1 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym na dzień orzekania), wskutek oddalenia wniosków dowodowych powódki;
- 4) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 227 k.p.c., 232 zd. 2 k.p.c., art. 233 § 1 i art. 299 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym na dzień orzekania), Sąd Okręgowy nie rozpoznał bowiem w ogóle wniosku o przesłuchanie stron, zwłaszcza Powódki;
- 5) naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 oraz art. 102 k.p.c., poprzez zasądzenie na rzecz Pozwanej od Powódki kwoty 7. 217 zł, mimo że żyje ona poniżej minimum egzystencji.

Powódka wniosła o zmianę wyroku i ustalenie nieważności czynności oraz nieobciążenie jej kosztami procesu.

W apelacji zawarto także zaskarżenie postanowienia o przyznaniu wynagrodzenia pełnomocnikowi z urzędu.

Sama strona, reprezentowana przez pełnomocnika z urzędu, nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu tego postanowienia, które nie narusza w żaden sposób jej sfery prawnej (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 czerwca 2009 r., III CZP 36/09). Z uwagi na brak interesu prawnego powódki w tym zakresie, Sąd Apelacyjny potraktował środek odwoławczy w tej części jako zażalenie pełnomocnika z urzędu na postanowienie zawarte w punkcie III wyroku.

W zażaleniu tym podniesiono zarzut naruszenia przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy, a to art. 108 § 1 k.p.c. i art. 109 k.p.c. oraz § 4 ust. 1 3 w zw. z § 16 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, gdyż Sąd Okręgowy pominął, że pełnomocnik Powódki występował również w postępowaniu zażaleniowym do sygn. akt (...) i to pomimo wyraźnego zwrócenia na to uwagi podczas rozprawy dnia 7 października 2019r.

Pozwana nie wniosła odpowiedzi na apelację.

Rozpoznając apelację Sąd drugiej instancji uznał za własne ustalenia Sądu Okręgowego i zważył co następuje:

Nie jest zasadny zarzut związany oddaleniem wniosków dowodowych w sytuacji, gdy dowody te nie były powiązane z kwestią wykazania interesu prawnego powódki. Sąd Apelacyjny nie kwestionuje stanowiska, że istnienie dalej idącego roszczenia nie zawsze uchyla interes prawny w ustaleniu, a dotyczy to sytuacji, w której uwzględnianie

roszczenia nie usunie w całości niepewności prawnej co do ważności danego stosunku prawnego a usunięcie tej niepewności ma znaczenie dla sytuacji prawnej strony. Apelacja jednak nie wskazuje jak wyjaśnienie ważności umowy przedwstępnej i udzielenia umocowania przez M. B. – działającą w imieniu swojego ojca S. K., o ustanowieniu dalszym pełnomocnikiem A. L. ma przełożyć się na sytuację prawną powódki.

Powództwo o ustalenie istnienia lub nieistnienia prawa lub stosunku prawnego oparte na art. 189 k.p.c. służy udzieleniu ochrony prawnej osobie, która ma w tym interes prawny. Wynik procesu musi więc przekładać się na sytuację prawną powódki. Oparcie powództwa na art. 189 k.p.c. wymaga więc wykazania m.in. interesu prawnego tj wykazania znaczenia wyroku ustalającego na sytuację prawną strony. Sama powódka zaś wskazywała, że chodzi jej jedynie o ujawnienie jej prawa własności w księdze wieczystej. Sąd pierwszej instancji z szerokim powołaniem na orzecznictwo prawidłowo wyjaśnił wzajemny stosunek powództwa opartego na art. 189kpc względem powództwa opartego na art. 10 u.k.w.ih. i ocenił, że powódka nie wykazała interesu prawnego w żądanym ustaleniu. Sposób poszukiwania ochrony prawnej na drodze powództwa o ustalenie albo też powództwa z art. 10 ustawy o księgach wieczystych i hipotece zależy w zasadzie od oczekiwanych przez powoda następstw (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2010 r. V CSK 148/10 LEX nr 787017). Wyrok ustalający dotyczący umowy przedwstępnej oraz pełnomocnictwa dalszego objętych aktem notarialnym powołanym w pozwie nie usunie niepewności prawnej co do tytułu prawnego do nieruchomości. Ewentualne bowiem uwzględnienie powództwa o ustalenie nieważności umowy przedwstępnej i nieważności czynności udzielenia umocowania M. B. (K.), czy też dalszego umocowania A. L., może mieć wprawdzie wpływ na ocenę ważności zobowiązania do zawarcia umowy przyrzeczonej a tym samym samej umowy sprzedaży, jednak i tak nie przesądzi skuteczności przeniesienia własności na rzecz A. L., a tym samym nie może spowodować wykreślenia pozwanej z księgi wieczystej, jak i nie może doprowadzić do wpisu jako współwłaściciela F. K.. Nie doprowadzi więc do osiągnięcia oczekiwanego przez powódkę, wskazanego w pozwie rezultatu.

Jakkolwiek w wyroku z dnia 20 października 2011 r (IV CSK 13/11, niepubl.) Sąd Najwyższy wskazał, że podstawą wpisu w księdze wieczystej usuwającego niezgodność może być także wyrok ustalający nieważność umowy na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 58 k.c., na podstawie której dokonano wpisu nowego właściciela nieruchomości , to jednak trzeba podkreślić, że niniejszy proces nie dotyczy, stanowiącej podstawę ujawnienia praw nabywcy, umowy sprzedaży, a jedynie umowy, której skutkiem było powstanie roszczenia o zawarcie umowy definitywnej sprzedaży. Toczy się zaś aktualnie osobny proces z powództwa S. K. i F. K. przeciwko A. L. o ustalenie nieważności umowy sprzedaży z dnia 31 stycznia 2013r. rep (...)w której także kwestia ważności umowy przedwstępnej jako źródła roszczenia do przeniesienia własności oraz ważności umocowania pełnomocnika zbywcy powinna być elementem oceny ważności umowy sprzedaży.

Stwierdzenie zaś nieważności umowy przedwstępnej, w aspekcie wykonania już zobowiązania z niej wynikającego ze skutkiem rzeczowym, nie wpłynie w żaden sposób na sytuację prawną powódki. Istnienie zaś dalej idącego roszczenia o ustalenie nieważności umowy przyrzeczonej pochłania interes w ustaleniu czynności, które leżały u podstaw powstania roszczenia do zawarcia umowy sprzedaży.

Ponadto uwzględnienie powództwa o ustalenie nieważności przedwstępnej (ani też nawet powództwa o ustalenie nieważności umowy sprzedaży) samo w sobie nie usunie w tym przypadku niepewności prawnej pomiędzy powódką a A. L., w zakresie sporu o prawo własności nieruchomości. Wniesienie więc powództwa na podstawie art. 189 k.p.c. nie realizuje interesu prawnego powódki związanego z przedmiotem sporu (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 sierpnia 2008r. II CSK 105/08, Lex 465897).

Niezależnie od tego Sąd Apelacyjny zauważa, że przy istniejącej konfiguracji procesowej nawet przyjęcie istnienia interesu prawnego i tak nie mogło doprowadzić do odmiennego rozstrzygnięcia, a to z uwagi na fakt , że nie pozwano także S. K. , który był stroną umowy przestępnej. Zgodnie z art. 72§2 k.p.c. współuczestnictwo konieczne bierne zachodzi wówczas, gdy sprawa przeciwko kilku osobom może toczyć się tylko łącznie , co może wynikać z więzi sprowadzającej się do konieczności łącznego rozpoznawania sporu przeciwko kilku osobom. Po ich stronie bowiem występuje łączna legitymacja procesowa lub legitymacja procesowa grupowa bezwzględna. W sytuacji gdy czynność

prawna dokonana została przez jednego z małżonków w imieniu własnym, to nawet jeżeli przedmiot czynności stanowił składnik majątku wspólnego, stroną takiej czynności jest tylko ten małżonek, który w niej uczestniczył (por. np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 24 września 1970 r. III CZP 55/70, OSP i KA 1973 z. 6, poz. 120; uzasadnienie uchwały Pełnego Składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 28 września 1979 r. oraz z dnia 11 czerwca 1999 r. II CKN 390/98 nie publ.). Powódka jest więc w tym stosunku osobą trzecią, a w takiej sytuacji winna pozwać wszystkich kontrahentów umowy. Wyrok bowiem odniesienie skutek niepodzielnie wszystkich kontrahentów. W uzasadnieniu wyroku z dnia z dnia 8 października 1999 r. II CKN 490/98 LEX nr 527175) Sąd Najwyższy wskazał, że taka konieczność pozwania wszystkich kontrahentów umowy jest oczywista. Ta oczywistość zaś wynika z faktu, że wynik procesu musi odnieść bezpośredni skutek w stosunku do wszystkich uczestników czynności. Sąd Apelacyjny zauważa, że brak konieczności pozwania S. K. mógłby istnieć przy przyjęciu, że wytoczenie powództwa nastąpiło także na jego rzecz w ramach uprawnień z art. 209 kc. Legitymowanym w sprawach o ustalenie nieważności czynności jest bowiem każdy zainteresowany w ustaleniu tej nieważności bez względu na to, czy zainteresowane w takim ustaleniu w tym samym stopniu byłby również współmałżonek. W takim wypadku zachodziłaby prawomocność rozszerzona w stosunku do niedziałającego współmałżonka. W tym jednak wypadku o rozszerzonej prawomocności nie może być mowy w sytuacji, gdy istnieje spór czy przedmiot czynności stanowił wspólne prawo małżonków K. (w umowie przedwstępnej wskazano, że nieruchomości jest wolna od roszczeń osób trzecich). Dodatkowo powództwo S. K. o ustalenie nieważności umowy przedwstępnej sprzedaży zostało już oddalone w sprawie(...) w której przyjęto, że nie ma on interesu prawnego w ustaleniu. Ponadto art. 209 kc nie mógł dotyczyć czynności upoważniającej (tj udzielenia pełnomocnictwa), a tym bardziej udzielenia dalszego pełnomocnictwa. Powódka więc działając jako osoba trzecia żądając ustalenia nieważności czynności prawnej powinna pozwać wszystkie strony umowy (odpowiednio stosunku pełnomocnictwa), której ważność kwestionuje. Brak zapewnienia prawidłowej legitymacji biernej również prowadzi do oddalenia powództwa, a jej uzupełnienie nie jest możliwe na etapie postępowania apelacyjnego.

Powyzsze czyni bezprzedmiotowymi zarzuty nierozpoznania istoty sprawy oraz zarzuty dotyczące dowodów mających wykazać brak zgody powódki, pozorność czy podstęp.

Niezasadnie też powódka zarzuca naruszenie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 oraz art. 102 k.p.c. Oparta na kryterium słusznościowym ocena sądu, dotycząca istnienia wypadku szczególnie uzasadnionego w rozumieniu art. 102 k.p.c. należy do sfery uznania sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 listopada 2013 r. IV CZ 92/13 LEX nr 1413045). W tym przypadku ta ocena dokonana przez Sąd Okręgowy nie była dowolna, skoro sytuacja majątkowa strony sama w sobie nie jest wystarczająca do odstąpienia od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy.

Wobec powyższego apelację jako niezasadną oddalono na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. 374 k.p.c.

Rozpoznając zażalenie Sąd Apelacyjny zauważa, że wniesienie środka odwoławczego od orzeczenia oddalającego wnioski o zabezpieczenie nie było celowe. Nawet bowiem uwzględnienie powództwa nie mogło przełożyć się w bezpośredni sposób na treść wpisów w księdze wieczystej, gdyż nie mogło rozstrzygnąć skuteczności nabycia własności nieruchomości przez pozwaną na podstawie czynności dokonanych z pominięciem nieujawnionych praw powódki do nieruchomości. Przede wszystkim jednak żądanie wpisu ostrzeżenia o powództwie dotyczącym ważności czynności było oczywiście bezzasadne, gdyż żądanie ustalenia nie dotyczy czynności, która nie stanowiła podstawy ujawnienia prawa własności pozwanej. Brak zabezpieczenia nie miał więc żadnego wpływu na wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia jak i na osiągnięcie celu postępowania w sprawie. Zasada, iż wysokość wynagrodzenia za pomoc prawną udzieloną z urzędu nie może być niższa od wysokości stawek minimalnych opłat za czynności adwokackie nie dotyczy sytuacji, w której pomoc prawna została udzielona niezgodnie z zasadami profesjonalizmu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 14 sierpnia 1997 r., II CZ 88/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 40, z dnia 12 lutego 1999 r., II CKN 341/98, OSNC 1999, nr 6, poz. 123, z dnia 20 września 2007 r., II CZ 69/07, OSNC 2008, nr 3, poz. 41, z dnia 11 maja 2011 r., II CSK 699/10, OSNCZD 2011, nr C, poz. 72). Subsydiarny obowiązek poniesienia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu dotyczy pomocy faktycznej udzielonej, nie jest więc następstwem samego ustanowienia przez sąd pełnomocnika z urzędu oraz gotowości pełnomocnika do jej świadczenia. Udzielenie pomocy prawnej wiąże się więc z koniecznością podjęcia przez ustanowionego pełnomocnika z urzędu odpowiednich czynności składających się na udzielenie pomocy prawnej

przed organami wymiaru sprawiedliwości (por. także Uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2012 r., III CZP 2/12 OSNC 2012/10/115). W sytuacji więc podjęcia czynności, która nie miała żadnego znaczenia dla osiągnięcia celu postępowania niezasadne było żądanie wynagrodzenia za jej podjęcie. Z tych przyczyn zażalenie oddalono w oparciu o art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397§3 k.p.c.

Pełnomocnikowi z urzędu reprezentującego powódkę w postępowaniu apelacyjnym przyznano koszty zastępstwa przy zastosowaniu § 4, § 8 pkt 6 i §16 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U.2019.18 t.j.). Przyjęto przy tym, że konstytucyjna zasada ochrony własności i zasada równości nie pozwala na przyznanie pełnomocnikowi z urzędu wynagrodzenia w kwocie niższej niż wynagrodzenie pełnomocnika z wyboru w takiej sprawie.

SSA Józef Wąsik SSA Paweł Rygiel SSA Sławomir Jamróg